

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา และ ความสำคัญของปัญหา

การศึกษานับได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า เพราะการศึกษาทำให้เกิดการพัฒนาสติปัญญา ความรู้ อันนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เกิดความก้าวหน้า และความเจริญรุ่งเรืองแก่บุคคลและประเทศชาติ การเรียนการสอนในโรงเรียนนับเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้พลเมืองได้รับการศึกษา โดยการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอน คือ ครู ครูจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ก็ย่อมขึ้นอยู่กับการผลิตครูว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่ ปัจจุบันมีสถาบันซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบต่อการผลิตครูอยู่หลายสถาบัน และวิทยาลัยครูก็เป็นสถาบันหนึ่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตครูเช่นกัน วิทยาลัยครู ตามมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 กล่าวว่า "ให้วิทยาลัยครูเป็นสถาบันการศึกษาและการวิจัย มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาระดับปริญญาตรี ทำการวิจัยส่งเสริมวิชาชีพ และวิद्यฐานะของครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการศึกษา ทำนุบำรุงวัฒนธรรม และให้บริการทางวิชาการแก่สังคม" ¹

จากพระราชบัญญัติวิทยาลัยครูข้างต้นนี้ พระนอม แควกว่าเนต ได้สรุปไว้ว่า วิทยาลัยครูมีงานในหน้าที่อย่างน้อย 5 ประการ คือ

1. ผลิตครู
2. ศึกษาคนคว่า ทดลอง และวิจัยการศึกษา
3. ส่งเสริมวิชาชีพ และวิद्यฐานะของครู รวมทั้งเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการศึกษา

¹ "พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518," ราชกิจจานุเบกษา 92 (27

4. ทำนุบำรุงวัฒนธรรม

5. ให้บริการวิชาการแก่สังคม ¹

การผลิตครูจึงนับเป็นงานหลักอย่างหนึ่งของวิทยาลัยครู โดยที่
หลักสูตรการฝึกหัดครูของสภาการฝึกหัดครู มุ่งผลิตครูที่เป็นผู้มีความรู้ ความ
สามารถ ทักษะ และทัศนคติในอันที่จะเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน เข้าใจสภาพแวดล้อม
และสังคม และสามารถนำความรู้ ความสามารถ และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของ
ครู มาพัฒนาการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้โดยให้เหมาะสมกับสภาพการณ์
และภาวะจำกัดของประเทศ ²

กล่าวโดยสรุปแล้ว หลักสูตรการฝึกหัดครูของสภาการฝึกหัดครู มีเป้าหมายที่
จะผลิตนักศึกษาให้ออกไปเป็นครูที่คึกคักนั่นเอง

นักศึกษาฝึกหัดครูต้องศึกษาตามหลักสูตรที่กำหนดเอาไว้ ซึ่ง นพพร พานิชสุข
ได้กล่าวไว้ว่า

ประสบการณ์ที่จัดให้นักศึกษาฝึกหัดครูอาจแบ่งได้เป็น 2 ภาค คือ

1. ภาคทฤษฎี สำหรับภาคทฤษฎีประกอบด้วยวิชา

- ความรู้พื้นฐานทางวิชาการทั่วไป
- วิชาการเฉพาะ
- วิชาครู

ซึ่งในแต่ละวิชาของภาคทฤษฎีนี้ นักศึกษาจะได้เรียนตามโปรแกรมในแต่ละ
เทอมที่สถานศึกษานั้นกำหนดไว้ก่อนแล้ว แล้วแต่ความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาที่จะ
พิจารณาเห็นสมควร

2. ภาคปฏิบัติ เมื่อนักศึกษาได้ศึกษาวิชาภาคทฤษฎีครบตามหลักสูตรที่กำหนด
ไว้ ยังมีวิชาที่สำคัญที่สุดของการฝึกหัดครู นั่นก็คือ "การฝึกสอน" (Student Teaching)

¹พระนอม แก้วกำเนิด "งานของวิทยาลัยครู" ครูปริทัศน์ 2 (สิงหาคม 2520)

บางแห่งเรียกว่า "ประสบการณ์วิชาชีพ" ซึ่งเป็นสิ่งที่จะขาดเสียมิได้ เพราะการฝึกสอนมีความจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับนิสิตนักศึกษาผู้ที่มีอาชีพครู หรือนักการศึกษาในอนาคต ทั้งนี้เพื่อให้ได้มีโอกาสรับประสบการณ์ตรงในชั้นการสอน หรือประสบการณ์ในชั้นวิชาชีพอื่น ๆ รวมไปถึงการรู้จักความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน อีกทั้งเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัวไปพร้อม ๆ กันด้วย ¹

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า "การฝึกสอนเป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะทำให้นักศึกษาที่จะออกไปเป็นครูจะได้รับการฝึกอย่างสมบูรณ์ การฝึกสอนจึงเป็นหัวใจของการฝึกหัดครู"² สำหรับคำว่า "การฝึกสอน" และ "ประสบการณ์วิชาชีพ" นี้มีบุคคลต่าง ๆ ให้ความหมายไว้ดังนี้

- สมประสงค์ ประสงค์เงิน ให้ความหมายของการฝึกสอนว่า

การฝึกสอน หมายถึง การที่นิสิตออกทำการสอน หรือปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานให้การศึกษาของโรงเรียน ในโรงเรียนที่มหาวิทยาลัยกำหนดให้ ภายใต้การนิเทศอย่างใกล้ชิดจากอาจารย์ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการฝึกสอน โดยมุ่งที่จะให้นิสิตได้รับประสบการณ์ตรง ซึ่งจะช่วยให้นิสิตมีความสามารถที่จะออกไปเป็นครูที่ดีในอนาคต ³

ละเมียด ลิมอักษร ก็ได้กล่าวไว้ว่า

การฝึกสอน เป็นประสบการณ์ที่สำคัญยิ่งในชีวิตนักเรียนฝึกหัดครู นักเรียนฝึกสอนควรสนใจความมุ่งหมายอันแท้จริงของการฝึกสอน บทบาทที่สำคัญของการฝึกสอน หน้าที่ที่พึงมีต่อครูนิเทศก์การสอน ตลอดจนความรับผิดชอบที่มีต่อโรงเรียน และต่อเด็ก ความเข้าใจ

¹ นพพร พานิชสุข, คู่มือการฝึกสอน (กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521), หน้า 3 - 4.

² เจริญผล สุวรรณโชติ "การจัดและดำเนินงานการฝึกสอน" โครงการปรับปรุงการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบท (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2521), หน้า 5.

³ สมประสงค์ ประสงค์เงิน "ปัญหาของอาจารย์นิเทศก์ ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515) หน้า 11.

ในเรื่องเหล่านี้จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติงาน และเกิดความมั่นใจในตนเอง ช่วยให้การฝึกสอนดำเนินไปด้วยดี ความศรัทธาเริ่ม ความรู้ และประสบการณ์ที่ได้จากการฝึกสอนจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การเป็นครูในอนาคต¹

นพพร พานิชสุข ได้สรุปความหมายของการฝึกสอนไว้ว่า "การฝึกสอน คือ ประสบการณ์ตรงที่มหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัยจัดให้นักศึกษาได้มีโอกาสเข้าไปสัมผัสกับนักเรียน โรงเรียน-คณาจารย์ ตลอดจนบุคลากรในโรงเรียน ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ตลอดจนรู้จักการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ในอันที่จะเกิดทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครูต่อไปในอนาคต²

สำหรับความหมายของคำว่า การฝึกสอน ดังที่กล่าวมาแล้วนี้ สอดคล้องกับคำว่า "ประสบการณ์วิชาชีพ" ในหนังสือประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งได้ให้ความหมายไว้ว่า ประสบการณ์วิชาชีพ เป็นวิชาปฏิบัติการภาคสนาม เพื่อเปิดโอกาสให้นิสิตได้รับประสบการณ์ตรงภายใต้สภาพการณ์ที่เหมือนกับตำแหน่งที่นิสิตจะได้รับการบรรจุเข้าทำงาน หลังจากที้นิสิตสำเร็จการศึกษาแล้ว รวมทั้งเปิดโอกาสให้นิสิตได้สังเกตติดต่อโดยตรงกับบุคคลที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ซึ่งนิสิตกำลังเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพนั้น³

จะเห็นได้ว่า คำว่า "การฝึกสอน" และ "ประสบการณ์วิชาชีพ" มีความหมายที่ไม่แตกต่างกัน เพราะโดยสรุปแล้ว หมายความว่า การที่นักศึกษาครูออกไปหาประสบการณ์ในการเป็นครู ก่อนที่จะไปประกอบอาชีพครูอย่างมีประสิทธิภาพต่อไปนั่นเอง การฝึกสอน หรือ ประสบการณ์วิชาชีพ จึงนับได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้การผลิตครู เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นสถาบันผลิตครูต่าง ๆ จึงกำหนดให้นักศึกษาครู

¹ละเมียด ลิมอักษร, คู่มือการฝึกสอน (พระนคร: โรงเรียนการช่างวุฒิสึกษา, 2506), หน้า 1 - 2.

²นพพร พานิชสุข, คู่มือการฝึกสอน, หน้า 7.

³คณะครุศาสตร์, ประสบการณ์วิชาชีพ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2523) หน้า 3.

ทุกคนต้องออกฝึกสอนก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา เพื่อออกไปเป็นครูต่อไป

ในวิทยาลัยครู มีการผลิตครูในหลายสาขาวิชา และสาขาวิชาพลศึกษาก็เป็นหนึ่ง ในจำนวนนั้น นักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา ต้องทำการฝึกสอนเช่นเดียวกับนักศึกษาสาขาวิชาอื่น ๆ เพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์ และสร้างความมั่นใจในการที่จะประกอบอาชีพครูพลศึกษาต่อไปในอนาคต แต่การฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนสาขาวิชาพลศึกษา อาจประสบกับปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการฝึกสอน ดังนั้นการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการสอนของนักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษา จะทำให้ทราบถึง ปัญหา และอุปสรรค ตลอดจนความต้องการความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ในการฝึกสอน เช่น ด้านการจัดเตรียมนักศึกษาออกฝึกสอน การนิเทศการฝึกสอน และการขอความร่วมมือจากอาจารย์พี่เลี้ยงในการฝึกสอน ฯลฯ เพื่อจะได้นำไปจัดปรับปรุงโปรแกรมการเรียน และการฝึกสอนให้มีประสิทธิภาพ และเหมาะสม ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่ม และปรับปรุงคุณภาพของนักศึกษาครู อันเป็นผลผลิตของสถาบันฝึกหัดครู ที่จะออกไปเป็นครูที่ดีในอนาคต

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยปัญหาการสอนของนักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษา วิทยาลัยครูภาคตะวันตก และภาคใต้ เพื่อศึกษาปัญหา และความต้องการของนักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษา อาจารย์นิเทศก์ และ ครู - อาจารย์พี่เลี้ยง เกี่ยวกับการฝึกสอนในสองภูมิภาคนี้ เพื่อจะได้สรุปเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการสอนของนักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษา อาจารย์นิเทศก์ และ ครู - อาจารย์พี่เลี้ยง ในโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครูภาคตะวันตก และภาคใต้
2. เพื่อศึกษาปัญหา และความต้องการของนักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษา อาจารย์นิเทศก์ และ ครู - อาจารย์พี่เลี้ยง เกี่ยวกับการฝึกสอน

3. เพื่อสรุป และเสนอแนะแนวทางสำหรับปรับปรุงหลักสูตร และโครงการ
ฝึกอบรบวิชาพลศึกษาของวิทยาลัยครูภาคตะวันตก และภาคใต้

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนวิชา
พลศึกษาในโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครูภาคตะวันตก และภาคใต้ ซึ่งในภาคตะวันตก
ได้แก่ วิทยาลัยครูเพชรบุรี วิทยาลัยครูจอมบึง จังหวัดราชบุรี และวิทยาลัยครูกาญจนบุรี
สำหรับภาคใต้ ได้แก่ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูสงขลา วิทยาลัยครูภูเก็ต

2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนวิชา
พลศึกษาในค่านต่าง ๆ ต่อไปนี้ คือ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน, ปัญหาเกี่ยวกับ
อุปกรณ์และสถานที่, ปัญหาเกี่ยวกับการปกครองชั้นเรียน, ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน,
ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักศึกษาฝึกสอน, ปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนที่นักศึกษาทำการฝึกสอน,
ปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์พี่เลี้ยง และปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์นิเทศก์

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ อาจารย์นิเทศก์, อาจารย์พี่เลี้ยง และ
นักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษา ในโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครูภาคตะวันตก และ
ภาคใต้

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบตามความคิดเห็นของตนอย่างแท้จริง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ในการฝึกสอนวิชาพลศึกษา
ของนักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษาของวิทยาลัยครูภาคตะวันตก และภาคใต้

2. ทำให้ทราบถึงความต้องการความช่วยเหลือค่านต่าง ๆ ของอาจารย์
นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกสอน อันจะช่วยปรับปรุงการสอนให้บรรลุผล
ดียิ่งขึ้น

3. เพื่อเป็นประโยชน์ต่ออาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยง ที่จะนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขหลักการ และวิธีปฏิบัติงานค่านนี้

4. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนฝึกสอน ที่จะได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ ลักษณะงาน วิธีการ ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่โรงเรียนฝึกสอนประสบ

5. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษารุ่นต่อไป ที่จะใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงตนเอง ทั้งทางค่านวิชาการ บุคลิกภาพ เพื่อให้การฝึกสอนวิชาพลศึกษามีประสิทธิภาพ และมีผลดีขึ้น เป็นการเตรียมตัวเป็นครูที่ดี

คำจำกัดความ

การฝึกสอน	หมายถึง การที่นักศึกษาออกไปทำการสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ ภายใต้การนิเทศของอาจารย์นิเทศก์การฝึกสอนร่วมกับ ครู - อาจารย์พี่เลี้ยง
นักศึกษาฝึกสอน	หมายถึง นักศึกษาวิชาพลศึกษาระดับปกศ.สูง ของวิทยาลัยครูภาคตะวันตก และภาคใต้ ที่ออกทำการฝึกสอนในปีการศึกษา 2523
อาจารย์นิเทศก์	หมายถึง อาจารย์วิทยาลัยครูที่ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่นิเทศการสอนของนักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษา
อาจารย์พี่เลี้ยง	หมายถึง ครู - อาจารย์ในโรงเรียนที่นักศึกษาทำการฝึกสอน ซึ่งมีหน้าที่ดูแล และคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือนักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษาขณะไปทำการสอนอยู่
วิทยาลัยครูภาคตะวันตก	หมายถึง วิทยาลัยครูเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี วิทยาลัยครูจอมบึง จังหวัดราชบุรี วิทยาลัยครูกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
วิทยาลัยครูภาคใต้	หมายถึง วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูสงขลา จังหวัดสงขลา วิทยาลัยครูภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต
โรงเรียนฝึกสอน	หมายถึง โรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกสอนของวิทยาลัยครูภาคตะวันตก และภาคใต้ ที่ทางวิทยาลัยครูได้จัดส่งนักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษาไปทำการฝึกสอน